

Jugoslovanske zahteve so pravične

»Borba« piše o pogajanjih za sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo, da je diskusija o tem vprašanju sprožila v tujem tisku različne in popolnoma nasprotujoče si komentarje o stališču Jugoslavije. Propagandni aparati v tujini širijo v javnosti, iz »dobro poučenih virov«, najrazličnejše »domneve«, da se je Jugoslavija »spozumela z Zahodom«, da Jugoslavija »onemogoča pameten sporazum z Zahodom«. Govorijo o »spremembi stališča Jugoslavije«, o naši »nepopustljivosti, ki omogoča Sovjetom, da zavlačujejo sklenitev pogodbe.« Dunajska »Die Presse« je pripisala, da je jugoslovanski delegat izpolnil nalogo in tako ustregel želji Rusije, avtor neke študije o Koroški pa je v reviji »Diplomatic Press and Publishing« modro pojasnil, da je »mlada in puntarska Jugoslavija« sprožila vprašanje Koroške samo za to, da bi »delala zahodnim državam sitnosti«.

Med diskusijo o avstrijski mirovni pogodbi so krožile »informacije« takšne vrste, ki naj bi podprle diplomatsko igro svojih tvorcev v vsaki posamezni fazi pogajanj. Zadnje čase se je, spet na račun Jugoslavije pojavila na Zahodu nova klevetniška verzija, da se je moral jugoslovanski predstavnik »gibati oprezno v prizadevanju, da bi se približal Zahodu in da bi se ne zaletel tako daleč, da bi ga Rusija ujela.« (»Times and Tide«) Nekateri listi, kakor »New York Times«, so začeli pisati o »preštudiranih manevru Jugoslavije«. Agencija »France Presse« pa je poročala, da bi si Jugoslavnani radi osvojili stališče zahodnih držav, pa ne smejo, ker bi »prišli v kočljiv položaj, če bi opustili zahtevo, ki jo Sovjeti javno podpirajo.« »Bebler«, piše komentator te agencije, »se v Londonu ni mogel postaviti na stališče, ki bi pomenilo umik glede na Zarubinovo stališče, pa naj je morda še tako želel.« Z drugim besedami, v pomanjkanju kakršnih koli argumentov proti jugoslovanskim predlogom skušajo reakcionarji na Zahodu dosledno in globoko načelno stališče naše države prikazati kot nekakšen »rezultat borbe za premoč v Informbiroju« (spet »Times and Tide«), da bi tako zmanjšali pomen in upravičenost jugoslovanskih zahtev. Ti reakcionarji hočejo z namigivanjem na spor z vodstvi drugih ljudskih demokracij in ZSSR ta spor zaostri in poglobiti. Ti poskusi, prikazati dobro voljo Jugoslavije, njeno pripravljenost za sporazum, to je željo, da bi pripomogla k okrepitvi miru, kot nekakšno bojazljivo prizadevanje, da bi se približala Zahodu, samo dokazujejo, kako zelo so prav imperialisti zainteresirani na tem, da bi ohranili in okrepili zle posledice resolucije Informbiroja ter povzročili propad med socialističnimi državami.

Takšno je ozadje te najnovejše reakcionarne spletke, ki je naperjena prav tako proti novi Jugoslaviji, kakor proti Sovjetski zvezi. Toda dejstva govore, da zahteve jugoslovanske vlade po osvoboditvi Slovenske Koroške niso noben nov »manever«, kakor tudi pomoč, ki jo sovjetski predstavniki nudijo tem upravičenim zahtevam, ne datira od včeraj.

Piše tri tedne po končani drugi svetovni vojni, 27. maja 1945, je maršal Tito na velikem mitingu v Ljubljani jasno rekel: »Naše misli se niso odvrnile od naših bratov na Koroškem, ki morajo žal še vedno ječati in trpeti pod gestapovskim terorjem, oblečeni v drugo uniformo... S tega veličastnega zbora sporočamo našim zahodnim zaveznikom, da odgovornost za vse to, kar se bo tam zgodilo, odstej ne zadene nikogar drugega razen njih. Apeliramo nanje, naj izpolnijo svojo

besedo, naj izpolnijo besedo, ki so jo dali v Atlantski listini, češ da ima vsak narod pravico, da sam odloča o svoji usodi.«

Že 2. novembra istega leta je zahtevala v noti vlada FLRJ pri zaveznikih vladah, naj se na spornem ozemlju Slovenske Koroške ne izvedejo volitve v avstrijski parlament. Sredi februarja leta 1946 je vlada FLRJ v svoji spomenici zunanjim ministrom v Londonu postavila konkretne teritorialne zahteve do Avstrije. O tem je 2. aprila 1946 govoril maršal Tito v Ljudski skupščini. Iste zahteve smo pojasnili v spomenicah konferenci namestnikov zunanjih ministrov v Londonu. V januarju 1947 jih je jugoslovanski predstavnik dr. Vilfan na tej konferenci tudi ustno navedel. Te zahteve so bile znova kategorično potrjene v izjavi, ki jo je dal maršal Tito v aprilu 1947 dopisniku lista »News Chronicle«. V istem času je šef jugoslovanske delegacije Edvard Kardelj pred Svetom zunanjih ministrov v Moskvi izjavil: »V jugoslovanskih zahtevah do Avstrije... se zrcali žalostna zgodovina majhnega naroda, ki so ga skozi stoletja zatirali, ki se je moral skozi stoletja boriti za svoje življenje in ki je moral sleherni korak v nacionalno svobodo plačati z vztrajno borbo in krvavimi žrtvami. In zato jugoslovanske teritorialne zahteve niso nove, marveč so v bistvu stare tako, kakor je stara borba jugoslovanskih narodov za njihovo neodvisnost, posebno pa borba slovenskega naroda za osvoboditev in združitev.«

Zarubin neomajno brani pravice koroških Slovencev

London, (Tanjug). Na seji namestnikov zunanjih ministrov so na predlog predsedujočega ameriškega predstavnika Reberja obravnavali drugo in četrto točko jugoslovanskega predloga.

Sovjetski predstavnik veleposlanik Zarubin je soglašal z razpravljanjem o teh točkah in pripomnil, da privoljuje v obravnavanje druge točke pod pogojem, da se bodo namestniki zunanjih ministrov pozneje vrnili k ostalim točkam jugoslovanskega predloga. »Druga točka jugoslovanskih zahtev« — je rekel veleposlanik Zarubin — »zahteva od namestnikov ministrov za zunanje zadeve, da naj izrazijo soglasje s predlogi za vzpostavitev politične, gospodarske in kulturne avtonomije za on del Slovenske Koroške, ki bi še nadalje ostal pod Avstrijo. Znano je, da je sovjetska delegacija v načelu podpirala ta jugoslovanski predlog in ga še sedaj podpira. Po mnenju sovjetske delegacije bi bilo mogoče doseči sporazum v drugi in četrti točki, ako bi namestniki ministrov za zunanje zadeve v načelu sprejeli te jugoslovanske predloge.«

Predstavniki zahodnih velesil so odklonili, da bi v načelu priznali upravičenost predloga za ustvaritev avtonomne oblasti v Slovenski Koroški, češ, da baje ni mogoče določiti narodnostne meje avtonomnega področja in da bi takšna avtonomna oblast ogrozila stabilnost avstrijske države itd. Najdalej je šel v tem pogledu britanski predstavnik Marjoribanks. Sklicujoč se na posvetovanja britanske vlade z avstrijsko vlado in pokrajinskimi oblastmi na Koroškem, je Marjoribanks zatrjeval, da so Slovencem na Koroškem baje priznane vse pravice in da slovensko prebivalstvo na Koroškem nikdar ni izrazilo želje po priključitvi k Jugoslaviji. Da bi to potrdil se je Marjoribanks skliceval na dr. Zwitterja, dr. Petka in druge, o katerih je trdil, da niso

Na tem zasedanju namestnikov zunanjih ministrov v Londonu je jugoslovanski predstavnik dr. Bebler izrazil isto dosledno stališče FLRJ z besedami: »Mi smo se borili in se bomo še naprej borili za pravično stvar, za pravico naroda, da sam odloča o svoji usodi — pravico, razglašeno v Atlantski listini in Ustanovni listini Združenih narodov — za pravico slovenskega ljudstva Koroške, ki na svoji rodni grudi že nad tisoč let živi in se hrabro upira nemškemu prodiranju. Če so nekateri zavezniki pripravljene pozabiti na načela, ki so bila razglašena med vojno, če so pripravljene pozabiti na majhen narod, ki se je boril na njihovi strani v vojni proti Hitlerju, je to njihova stvar. Mi tega ne moremo storiti, ker je ta narod del našega telesa.«

Ko so postavljali teritorialne, reparacijske in druge zahteve FLRJ do Avstrije, so jugoslovanski predstavniki dokumentirano pokazali, kakšen germanizatorski režim se uveljavlja v Slovenski Koroški pred to vojno in po njej. Navedli so dejstva o aretacijah in preganjanju, o nasilnem odvzemanju slovenske imovine, o terorju nad slovenskim življenjem na Koroškem. Jugoslovanski tisk in vsa jugoslovanska javnost sta se borila za osvoboditev slovenskih bratov na Koroškem in v tem je Jugoslavijo podpiral ves demokratični svet, ker je pravica na njeni strani. Nesmiselne in bedaste so torej zlonamerne govornice o nekakšnih novih »okolih«, ki FLRJ »silijo«, da svoje lastno stališče še naprej brani. (Mimo-

V jugoslovanskih zahtevah do Avstrije se zrcali žalostna zgodovina majhnega naroda, ki so ga skozi stoletja zatirali, ki se je moral skozi stoletja boriti za svoje življenje in ki je moral sleherni korak v nacionalno svobodo plačati z vztrajno borbo in krvavimi žrtvami.

Edvard Kardelj

grede rečeno, Jugoslavija je že v Versaillesu leta 1920 zahtevala, naj se Slovenska Koroška priključi matični deželi, ne pa Avstriji.) Zahteve Jugoslavije so pravične in zato jih bo ne glede na kakršne koli »okolščine« do kraja branila.

Sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo bi koristila tako avstrijskemu narodu in njegovi državi, kakor nedvomno tudi utrditvi miru v tem delu Evrope. V želji, da bi rešitev tega problema pospešila in tako koristila stvari miru, je Jugoslavija že večkrat pokazala, da je pripravljena tudi na določene žrtve. To miroljubno stališče FLRJ je prišlo do izraza tudi v predlogih, ki jih je dr. Bebler nedavno izročil namestnikom zunanjih ministrov v Londonu. Jugoslovanski predstavnik, ki je zahteval, naj se zavrne stališče o »nedotakljivosti in nespremenljivosti« avstrijskih meja, naj se prizna avtonomija tistemu delu Koroške, ki bi ostal pod Avstrijo, in potrdi obveznost Avstrije, da poravna škodo, ki jo je povzročila Jugoslaviji med vojno, je jasno poudaril, da FLRJ dalje od pametnega kompromisa na podlagi teh zahtev ne more iti. Zahteve Jugoslavije do Avstrije so globoko upravičene in temelje na zgodovinskih zemljepisnih in etničnih vzrokih. Zato jih je zagovarjala in jih zagovarja od prvega dne, tako v preteklosti, kakor tudi na vseh povojnih mednarodnih konferencah, preko tiska in izjav predstavnikov FLRJ.

Ko brani svoje načelno stališče in pravico ljudstva Slovenske Koroške, kaže FLRJ doslednost svoje zunanje politike, ki je rezultat in izraz njene notranje ureditve. Zunanja politika Jugoslavije je politika države, ki gre v socializem. Ta politika ima pred oči interese jugoslovanskih narodov in interese miru.

meni je vlada FLR Jugoslavije utemeljila svoje zahteve z naslednjimi dejstvi: da je prebivalstvo Slovenske Koroške po narodnostnem sestavu pretežno slovensko, da so vodili koroški Slovenci sistematično borbo za svoj narodni obstoj in nacionalne pravice, in da so dokazali svojo narodno zavednost posebno s svojo borbo proti nacizmu na strani zaveznikov. Iz tega izvira, da ima jugoslovanska vlada razloge, da zahteva ustvaritev avtonomije in če treba tudi za vso Slovensko Koroško. Morem samo ponoviti, da sovjetska delegacija podpira v načelu to zahtevo jugoslovanske vlade in zahteve od ostalih namestnikov zunanjih ministrov pozitivnega odnosa nasproti tem zahtevam jugoslovanske vlade.«

Ameriški predstavnik Reber je ponovno odklonil, da bi priznal upravičenost zahtev za ustvaritev avtonomije v delu Slovenske Koroške in je izjavil, da bo predložil konkretne predloge za določeno zaščito pravic koroških Slovencev.

Sovjetski zastopnik zahteva repatriacijo DP-jevcev

London. — Zadnje dni so bila pogajanja za avstrijsko mirovno pogodbo na mrtvih točkah. Sovjetskemu predstavniku Zarubinu je uspelo, da namestniki spet nadaljujejo z delom. Ko so zastopniki zapadnih sil zadnje dni očitno delali na tem, da bi se pogajanja razbila, je Zarubinu uspelo prodreti s svojim predlogom, naj začasno opustijo reševanje vprašanja jugoslovanskih zahtev in preidejo na ostale točke osnutka mirovne pogodbe za Avstrijo.

Na četrtkovi seji so razpravljali o 16. točki osnutka pogodbe. Predstavnik ZSSR je vztrajal na tem, da čim prej spravijo vse DP-jevce iz Avstrije v njihove domovine. Zastopniki zapadnih sil so bili proti temu predlogu. Debatu o tem vprašanju so nadaljevali na večerajšnji seji.

Borili smo se za svobodo in enakopravnost slovenskega ljudstva na Koroškem

Prinašamo govor tovariša Karla Prušnika — Gašperja na III. Pokrajinskem zboru Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške dne 19. marca 1949.

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške nikoli ni bila in tudi ne bo neko društvo veteranov — je poudaril tovariš Gašper — ki so odložili svoje orožje in zdaj čakajo z zaslužnimi medaljami na visoko starost. Nasprotno moramo danes v našem času primerno nadaljevati našo borbo z vso svojo partizansko disciplino, požrtvovalnostjo in predanostjo, dokler nad delovnim ljudstvom Slovenske Koroške ne bo prenehalo vsako narodno, gospodarsko in kulturno zatiranje in zapostavljanje ter izkoriščanje delovnega človeka po ljudeh, ki ne delajo.

Koroški partizani smo v minuli vojni v okviru NOV Jugoslavije dokazali svoj internacionalizem. Naš pravilni odnos do sosednega avstrijskega naroda je bil eden največjih prispevkov k utrjevanju in poglobljanju vezi med slovenskim in avstrijskim delovnim ljudstvom. Naša borba za osvoboditev Slovenske Koroške in njeno združitev z matičnim slovenskim narodom je bila hkrati tudi borba za osvoboditev avstrijskega ljudstva in vzpostavitev nove demokratične Avstrije.

Kot takrat pa je narodnoosvobodilna borba koroških Slovencev tudi danes doprinos k borbi avstrijskega ljudstva proti imperializmu in domači reakciji. Zato se v polni meri zavedamo, da je najtesnejše sodelovanje z avstrijskim proletariatom jamstvo čim hitrejši zmage nad skupnim sovražnikom, nad mednarodnim imperializmom in njegovimi domačimi agenti in da je za to potrebna skupna, enotna fronta naprednih in demokratičnih sil. Žal se te nimosti nekateri vodilni tovariši v KPA ne zavedajo. Pod krinko zaščite »avstrijskih interesov« in borbe proti našemu tako imenovanemu »nacionalizmu« vodijo čudno, brezvestno gornjo fronto in slovenskim komunistom na Koroškem. Ta klevetniška gonja pa nikakor ne krepi skupne fronte, temveč jo cepi, ne slabi skupnega sovražnika, temveč ga krepi in lača, ne koristi naprednemu demokratičnemu gibanju na Koroškem, temveč mu samo škoduje. Zato je tudi v bodoče in še v večji meri kot doslej potrebno, da zlasti bivši partizani in člani naše Zveze polačamo borbo prav tako proti tistim, ki zavestno ali podzavestno poskušajo slabiti naše vrste in uničiti eno izmed pridobitev NOB na Koroškem, to je enotnost slovenskega in avstrijskega delovnega ljudstva in s tem olajšati zatiranje in preganjanje koroških Slovencev kot proti reakciji in imperialističnim agentom. Ta breznačelna gonja pa nas nikakor ne sme zavesti v šovinizem. Še bolj kot prej moramo v dejavnih dokazovati solidarnost z avstrijskim delovnim ljudstvom in ga podpirati v borbi za dosego socialnih pravic. Ne bi na tem mestu navajal vseh primerov brezvestne in obsodbe vredne gonje nekaterih tovarišev v KPA. Bodočnost pa bo pokazala, da laž nikoli ne more dokončno zmagati nad resnico, da obrekovanja in klevete ne morejo streti naše borbe za združitev s svobodno domovino, pa naj pridejo s katere koli strani in pod katero koli krinko. Slej ko prej mora biti naše načelo: borba za zmago pravice, za enotnost demokratičnega gibanja, poleg naše osnovne naloge najodločnejša borba proti vsem, ki krattijo narodom nacionalno in socialno svobodo, borba proti imperializmu in fašističnemu na novo vojno za svobodo, demokracijo, trden in pravičen mir.

Ko je govoril o porajajočem se neofašizmu v Avstriji in na Koroškem, je tovar. Gašper poudaril, da je med orožništvom še mnogo fašističnega in velenemškega duha. Zato se tudi nikakor ni čuditi, če komandanti orožniških postaj izjavljajo, da je treba bivše partizane postreliti. Tudi vodstvo policije in orožništva na Koroškem se v ničemer ni spremenilo. Isti ljudje, ki so za časa vojne vodili vojaške akcije proti slovenskim partizanom, zavzemajo danes vidne položaje v varnostni službi. Zato bivši partizani Slovenske Koroške v interesu mira in varnosti odločno zahtevamo odstranitev s položajev vseh nacističnih žandarjev in oficirjev varnostne službe, zlasti pa odstranitev

poveljnika žandarmerije Korytka in varnostnega direktorja Stosslerja.

Slovenski partizani na Koroškem, ko je šlo za zmago pravične stvari delovnih ljudi ali za zmago terorja in barbarstva nemškega fašizma, nismo krvaveli za to, da bi koroške Slovence znova ogrozili tisti, ki so do zadnjega verno služili Hitlerju in da bi se v Avstriji znova poživila

Predsedstvo na III. Pokrajinskem zboru Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške

Gibanje ljudskih množic proti Atlantskemu paktu

Pariz, 19. marca. (Tanjug). Dolgotrajna tajna pogajanja za sklenitev napadalnega atlantskega pakta, katerega uradno besedilo je bilo včeraj objavljeno v Washingtonu, so izzvala ogorčene proteste demokratičnih množic po vsem svetu. Napadalni značaj tega pakta, ki naj bi služil kot orodje za nasilno vzpostavitev gospostva ameriškega imperializma nad svetom, so razkrili z neizpodbitnimi dejstvi politični predstavniki delavskega razreda in žigosale množične demokratične organizacije mnogih držav. Proti atlantskemu paktu je nastala na svetu gibanje ljudskih množic, ki se je spreminilo v pravi plebiscit za mir.

V Franciji je doslej demokratično prebivalstvo z več milijoni podpisov potrdilo vsebino okrožnice, ki jo bodo poslali Trumanu, in v kateri se ostro ožigosajo načrti anglo-ameriških vojnih hujskačev. V sporočilu, ki ga je objavila francoska Generalna konfederacija dela, je poudarjeno, da se delavski razred Francije ne bo nikdar čutil vezanega na določbe atlantskega pakta, ki ga je prejela francoska vlada.

V sporočilu, ki ga je objavil Politbiro KP Francije, ostro žigosajo pristop francoske vlade k atlantskemu paktu brez vednosti parlamenta in pozivajo vse de-

V Italiji: 10.000 policistov napadlo demonstrante

V protest proti sklepu vladne parlamentarne skupine, da bo Italija pristopila k napadalnemu atlantskemu paktu, so prenehali delati italijanski delavci v vseh krajih države in razglasili večurne stavke, ponekod pa tudi celodnevne. V vrsti mest in pokrajin so razglasili splošne stavke.

Demokratični rimski tisk poudarja napadalni značaj severnoatlantskega pakta. Napredni list »Paese« poudarja, da je spravila vladna večina v parlamentu s svojo odločitvijo Italijo na rob propada in da je vladna klerofašistična koalicija, ki se je odpovedala samostojni zunanji politiki, kapitulirala pred ameriškim imperializmom ter Vatikanom ter se odločila za fašistično politiko.

Socialistični list »Avanti« dodaja, da bo zgodovina ožigosala poslance večine, ki so glasovali za pristop Italije k atlantskemu paktu, kot pripravilce nove vojne. Drugi demokratični listi opozarjajo, da je severnoatlantski pakt naperjen med drugim tudi proti italijanskim demokratičnim množicam.

Medtem ko je skupščina razpravljala o atlantskem paktu, so na trgih v središču Rima bile množične demonstracije

ljala fašistična ideologija. Tisoče naših najboljših sinov in hčera ni žrtvovalo svojih življenj za to, da bi se nadaljevalo pošajevanje slovenske mladine, da bi bilo naše ljudstvo še v naprej izpostavljenozatiranju, preganjanju in gospodarskemu izkoriščanju, da bi se na račun delovnega ljudstva bogatili različni mogotci kot so grof Thurn v Železni Kapli, Leit-

demokratične državljane na enotno borbo, da se preprečijo napadalni cilji tega pakta.

Tudi v skandinavskih državah so ljudske množice z ogorčenjem sprejele vesti o pripravljanju atlantskega vojaškega pakta. Na Norveškem so civilne demokratične organizacije in sindikati poslali vladni proteste zoper njeno politiko vključevanja države v napadalni blok. Norveška sekcija Mednarodne demokratične federacije žena naglašča v svoji resoluciji, naslovljeni na vlado, da bi vključitev Norveške v atlantski pakt pomenila nadaljnjo zostritev mednarodnega položaja in nov korak k vojni. Norveški svet miru je organiziral v Oslu množično zborovanje proti načrtom vojnih hujskačev.

CK KP Danske je poslal razglas vsem demokratičnim silam v državi, naj strnejo svoje vrste v borbi za mir in neodvisnost Danske. V razglasu, ki ga je objavil centralni svet komunistične mladine, je rečeno, da pomeni priključitev Danske k zahodnemu ali atlantskemu bloku podreditve države ameriškemu vojaškemu vodstvu, kar bo imelo za posledico, da bodo Američani zgradili še večje število vojaških oporišč na danskem ozemlju. Po vsej državi so organizirana protestna zborovanja, na katerih obsojajo vladno politiko militarizacije države in vključevanja Danske v vojaške načrte imperialističnih sil.

z geslom »Do! z atlantskim paktom — hočemo mir«. Nad 10.000 policistov v popolni bojni opremi je brezobzirno z jepe in kamioni napadlo demonstrante. V hudih spopadih na trgih Colona in San Sivestro kakor tudi v bližnjih ulicah je bilo ranjenih po nepopolnih podatkih nad 40 ljudi. Izvedene so bile tudi številne aretacije. V Rim so prispele nove okrepitev napadalnih oddelkov in karabinjerjev, ki so blokirali skoraj vse trge in javna poslopja.

V Parizu so ustanovili odbor svetovnega kongresa za mir

Pariz, 19. marca. (Tanjug). V Parizu so ustanovili pripravljalni odbor svetovnega kongresa pristašev miru, ki bo pričel z delom 20. aprila v Parizu. Za predsednika odbora je izvoljen francoski znanstvenik Frédéric Joliot-Curie, za podpredsednika Louis Aragon, Pietro Nenni, Eugente Cotton, Louis Saillant, Martin Andersen Nexø, Aleksander Fadejev, profesor Bernal, John Roge in Cardenas. V tajništvu je 35 predstavnikov raznih držav. Odbor bo vodil delo kongresa.

geb v Sinči vesi in drugi. Partizani se tudi nismo borili za Marshallov načrt, ki ne bo spravil ob kruh in zaslužek samo delavca in ga brezposelnega porinil na cesto, temveč grozil tudi našemu kmetu. Nismo se borili za to, da bi našim kmetom s silo jemali živino iz hlevov, in to delovnim kmetom, ki so bili v vojni najbolj oškodovani. Če deloval kmet ne more oddati, kar mu gosposka predpisuje, ga kaznujejo. Veleposestnikov, ki sabotirajo gospodarstvo, ki zanemarjajo zemljo, jo puščajo neobdelano, ki pustijo, da se kmetijski pridelki uničijo, kot je primer veleposestnika Metnitzer v Pliberku, nanjihče ne kaznuje. Za vse to se partizani nismo borili, borili pa smo se za to, da dobi zemljo tisti, ki jo tudi obdeluje.

»Socialist« Wedenig ponavlja stare imperialistične parole o plebiscitu 1920. leta, o nedeljivi Koroški, kot sta jih ponavljala krvniki koroških Slovencev Rainer in Maier-Kaibitsch, ne pove pa tega, da je Koroška že davno razdeljena, ne samo na slovenski in avstrijski del Koroške, razdeljena je in se iz dneva v dan bolj deli na revne in bogate, na izkoriščane in izkoriščevalce. In zakaj Wedenig tega ne pove svojim »spoštovanim Korošcem«? Tega jim ne pove zato, ker vidi med svojimi »spoštovanimi Korošci« le bogate, site in lepo oblečene, ne vidi pa tisoče brezposelnih, ki so lačni in slabo oblečeni. Vendar bodo tudi tisoči in desetisoči slej ko prej spoznali, da se skriva za parolo »Kärnten frei und ungeteilt« isto kot v dobi Rainerja: beda, lakota, vojska, kri, smrt.

Nato se je tov. Gašper spomnil naših junakov, padlih za svobodo v borbi proti fašizmu — Pasterk Franceta — Lenarča, Matije Verdniča — Tomaža, Rojakovih sinov in drugih in poudaril, da je naša sveta dolžnost, da jih ohranimo v trajnem spominu.

Ob koncu je poudaril:

»Zmagali homo, če homo imeli pred očmi našo slavno narodnoosvobodilno borbo. Vemo, da je najpravičnejša rešitev vprašanja Slovenske Koroške priključitev k Jugoslaviji. V interesu miru — pri tem pa se nikakor ni odrekla zakonitim zahtevam koroških Slovencev in jugoslovanskih narodov — je jugoslovanska vlada predložila nov predlog. Koroški Slovenci soglašamo s tem predlogom, ker omogoča, da bodo tudi tisti deli Slovenske Koroške, ki bi začasno ostali v mejah Avstrije, ohranili slovensko lice. S tem, da soglašamo s tem predlogom, dokazujemo svoj internacionalizem in željo po vzpostavitvi demokratičnega mira. Prepričani pa smo, da bo nekoč napočil dan, ko bo s svojo domovino — socialistično Jugoslavijo — združeno vse ozemlje Slovenske Koroške.

30.000 brezposelnih na Nižnjem Avstrijskem

Dunaj, 21. marca (TASS). Kot poroča tisk je število brezposelnih na Nižnjem Avstrijskem doseglo 30.000 ljudi.

Na zborovanjih v raznih krajih nižje Avstrije so postavili komiteje za obrambo interesov brezposelnih. V resoluciji, ki so jo soglasno sprejeli na zborovanju v Gmuendenu, je rečeno, da povzroča naraščanje brezposelnosti v Avstriji politika avstrijske vlade. Resolucija zahteva, da se zajamči vsem avstrijskim državljanom pravica do dela.

Brezposelni zahtevajo razširitev proizvodnje manufakturnega blaga in sklenitev trgovinskih sporazumov z deželami, kjer je mogoče avstrijsko blago prodati.

Berlin. — V britanski okupacijski conli Nemčije stalno narašča število brezposelnih. Na spodnjem Saškem se je povečalo v prvi polovici marca število brezposelnih za 22.500, tako da je sedaj v tej deželi 260.000 brezposelnih.

Na prvi seji pripravljalnega odbora so ugotovili, da je poziv k sklicanju svetovnega kongresa za mir globoko odjeknil po vsem svetu. Pozivu so se odzvale številne demokratične organizacije ter vidni javni in kulturni delavci iz Francije, Italije, Sovjetske zveze, ZDA, Velike Britanije, Belgije, Jugoslavije, Poljske, Češkoslovaške, Švice, Danske, Bolgarje, Albanije, Romunije, Nizozemske, Madžarske, Nemčije, Norveške, Kube, Mehike, Brazilije, Urugvaj, Argentine in drugih držav.

Pesem ljudske volje

Ko so protiljudski oblastniki stare kapitalistične Jugoslavije marca leta 1941 pristopili k fašističnemu trojnemu paktu, da bi na ta način mogli obdržati in učvrstiti svoj zatiralski režim, so ljudske množice na poziv Komunistične partije Jugoslavije s svojim odločnim nastopom razbile te izdajalske naklepe. Patriotično mladina in delovne množice so po vseh jugoslovanskih mestih demonstrirale proti temu novemu izdajstvu domovine. S svojim odločnim nastopom so narodi Jugoslavije raztrgali sramotno pogodbo in pred vsem svetom dokazali svojo globoko svobodoljubnost. S tem dnem so jugoslovanski narodi krenili v boj za uresničenje svojih davnih težanj, v boj za neodvisnost in resnično demokracijo, ki so si jo potem izbojevali med osvobodilno borbo.

17. marca proslavljajo narodi Jugoslavije s ponosom obletnico začetka svojega odpora. Iz »Tovariša« povzemamo naslednji članek, ki nam opisuje marčne dogodke v Ljubljani.

Svet je živel v strahotni napetosti vojne furije in Jurij je z rastočo skrbjo opazoval, kako se oblači politično nebo države. Hitler je imel v Münchenu govor in dejal: »dal nemški narod s fanatično vero v zmago gleda v bodočnost. Zdaj je nastopil ves narod in ko pride povelje, bo marširala vsa Nemčija.« V Romuniji je bil že dalj časa s svojim štabom general List, ki je bil vodil vojne operacije na Poljskem. Bolgarija je pristopila k osi. Z vikoranjem nemške vojske v Bolgarijo je dosegla grožnja splošne nemške invazije in Balkan svoj višek in sovjetska vlada je izjavila, da nemška zasedba Bolgarije po njenem mnenju ne pomeni okrepitev miru na Balkanu, temveč razširjenje vojne. To je bil že protest in začeli so se jasni glasovi, da utegne Nemčija vdreti v Ukrajino. Bolgarija je izvedla splošno mobilizacijo, po Jugoslaviji se govorice, da ji je Nemčija dala nekakšen ultimatum in da je Berlin sovražno razpoložen nasproti Beogradu, niso hotele poleči. Položaj države je bil videti od dne do dne bolj brezupen.

Jurij Sevc je gledal v brezupnost časa in ta brezupnost ga je z vsakim dnem manj morila. Bližala se je velika odločitev. Tedaj je skozi okno priletel časopis: Jugoslavija je pristopila k trojnemu paktu Nemčije, Italije in Japonske. Za trenutek mu je nehalo bitje srca. Nato je iznova pograbil časopis in zlogoval: Naše meje trajno zaimčene. — Naša država ostane še nadalje izven vojne. — Nemčija in Italija jamčita nedotakljivost naših meja in ne bosta zahtevali prehoda za svoje vojaštvo.

Smehljaje je spremenil vse trdilnice teh obljub v nikalnice in vse nikalnice v trdilnice. Šel je ven in se sprehal po mestu. Mrki obrazi, zaskrbljene oči, jezni pogledi, stisnjene ustnice, kletev tu, kletev tam in šepet, tišina, rastoča tišina.

To je bil znameniti 25. marec 1941. leta, ko je sleherni pošteni in državni pljunil od studa, ko je sleherni lopov začutil v sebi, da nekaj ni prav. Potekla je noč potekel je dan in nič se še ni zgodilo. A nekaj se je moralo zgoditi, nekaj odločilnega. Izgredili so naraščali, narod, ki je čutil, da je njegova čast vržena v blato, da je izdan največjemu verolomnežu in nasilnežu dobe, si je dajal duška in polliclja je na cesto pridrvela s tanki. Potekla je še ena noč.

Ljubljana se je zbudila v sivem, oblačnem jutru. In ko si gledal ljudi, si videl, da se še večeraj od presenečenja in str-

mote ukljenjena volja prebujata.

Tedaj se je od nekod iznenada razlegel jasen, močen vzklik: Živela naša hrabra vojska! Živela svobodna Jugoslavija!

Vse je za trenutek obstalo. To je bila beseda, vzeta izven srca: Živela svobodna Jugoslavija! — A kaj je to? Vzklikanje se ne poleže, hrup narašča: »Živela naša hrabra vojska!« — Za čast in neodvisnost domovine!«

Preko noči so bile zavele vse soroščujoče sapa, odihnila vlada, ki je izdala narod in državo.

Jurij Sevc se je smehljajal. Smehljajal se je, ker je v tem trenutku doživljal tisti, ki si je lastil pravico do vse Evrope in vsega sveta, zanesnico, kakršne si ni mogel predstavljati niti v sanjah. In smehljajal se je, ker je videl, da je to ljudstvo pošteno in boleljivo in zmago pristnega navdušenja v trenutku, ko mora sprejeti na sebe najsilnejši boj in največje trpljenje. Po vseh ulicah so se vile množice manifestantov: »Živela naša hrabra vojska! Živela svobodna, neodvisna Jugoslavija!«

In nihče več ni podvomil, da ta država že proпада in da vstaja že tudi hkrati nova, prerolena, večja, pravičnejša, silnejša. Okoli poldneva je bila Ljubljana eno samo valovito morje ljudstva.

Jurij Sevc je počakal Valentino, da bi ji pomagal priti h kosilu. Ugledal jo je sredi veselega in bolelitega vzklikanja, doslej še nezadovoljnega navdušenja, ki

ga je izražalo ljudstvo v zavesti svoje časti. Valentina, drobno dekletce v rdečem jopiču in modrem dokolenskem krilcu, je stala in vzklikala in gledala tako ježno, kakor bi hotela zdaj nekoga preteptati. Jurij je spremenil svoj sklep, da bi jo spremljal domov. Povabil jo je v najbližjo krčmo na kosilo. Ko sta poobedovala, je Valentina nenadno dejala:

»Zdaj pojdeš!«

Jurij je pokimal in dejal: »Morda me ta čas poziv že čaka. Splošna mobilizacija je neogibna. To, kar se dogaja po cestah, pomeni popoln prelom z Nemčijo in Italijo. To je zanesnica, kakršne ne premore vsak narod. Zakaj to naše dejanje, da si upamo Goljatu povedati v obraz, da smo časti vredno, svobodoljubno ljudstvo, je naša zgodovinska zmaga, ki se nam obrestovala še stoletja. Jaz pa, Valentina, morda kmalu, zelo kmalu odpotujem.«

Na Ljubljano je legel mrak. Vsepošod so se užigale svetilke. Od vsepošod so se v središču mesta stekale množice ljudi. Jurij in Valentina sta se vstopila pred pošto, da bi videla večerni sprevod. Po zraku se je prežival en sam odmev silnega hrupa vzklikajočih množic. Zdaj pa zdaj je bilo, kakor bi se razlegalo globoko, skrivnostno bobnenje. Gneča je postajala hušča in hušča, Valentina se je zgrbila v množici. Tudi Jurija je zajel ljudski val. Slišati je bilo od silnega vpitja samo še bobnenja. Potem sta se Jurij in Valen-

tina spet srečala in naglo zavila v stransko ulico ter se oddahnila. Pogleljal je Valentino in se začel glasno smejati. Bila je pravo strašilo. Razmršeni lasje so ji padali na vse strani, kričalo in rogavice je imela zasrčkane, jopič je bil samo še podoba nekakšne rdeče cunje. Jurij Sevc je tlesknil z rokami in vzkliknil:

»Kakršna coprnica pa si!«

Obupno je pogledala po sebi in začivala:

»Saj taka ne morem na cesto!«

»Ne, na cesto ne moreš taka, ker si že, ampak domov ne moreš.«

Ko si je obleko malo uredila, sta šla dalje. Po vseh oknih so gorele sveče. Vsepošod si čutil zmagovitost ljudstva, ki je slavilo zmago svoje notranje moči. Pred največjim bojem svoje zgodovine so slavilo zmago svoje volje. Jurij je trdo spregovoril:

»Če bo kdaj kdo govoril, da je bilo ljudstvo podkupljeno, tedaj, Valentina, se spomni vseh teh tisoč in tisoč gorečih sveč po oknah, se spomni vseh teh sto in sto vencev in šopkov. Prižgale in namešale so jih roke, ki nimajo morda niti za večerjo.«

Na trgu sta goreli dve velikanski plamenici in počastno razsvetljevali bližnje hiše in velikansko množico, ki je tiho strmela v mogočna plamena. In človek dvasetega stoletja je onemel, ko je videl tu in tam klečati moške, žene, otroke, mladeniče in dekleta nemo zročče pred se ne v molitvi, ampak v enem samem silnem hotenju, da pride narod iz tega boja ovenčan s častjo pravične zmage. V temni večer je k brezvezdnemu nebu kipela doslej neznan pesem ljudske volje.

Velika trojica LENIN - STALIN - GORKI

Dne 26. marca 1868 se je v Nižnem, v hiši pleskarja V. V. Kaširina kot sin njegove hčere Barbare in Maksima S. Pješkova rodil veliki ruski pisatelj Maksim Gorki.

Ilija Gruzdev, najboljši poznavalec življenja in dela velikega ruskega pisatelja Maksima Gorkija, piše:

»V zgodovini človeštva imama več primerov tovarišstva velikih duhov in tvorcev. Vendar bo borbeno zavesa in tovariška družba Lenina, Stalina in Gorkega ostala skozi vekove posebno blagotvorna v prid človeštvu: genialni tvorec sovjetske države, ki je položil zgodovinske temelje za preureditev sveta; dedič njegovega genija in veliki nadaljevalac njegovega dela, ki je razvil in izpolnil Leninov nauk s tolikšno silo in resničoljubnostjo, da je ostrmel vse svet; in slednjič veliki umetniški tvorec, pisatelj, nemoreni propagandist borbe za osvoboditev človeka, prvi pisatelj proletarske revolucije in vodja vodilne književnosti na svetu.«

Razmerje med Leninom in genijem Gorkega, njegova vera v neporušno povezanost Gorkega z delavsko borbo, je iz-

raženo v naslednjih njegovih besedah: »Ni dvoma, da je Gorki velik umetniški talent, ki je in bo še mnogo koristil proletarski revoluciji na svetu.«

Ustvaritelj socialističnega realizma v književnosti Maksim Gorki, je izkazal vse spoštovanje Leninovemu političnemu geniju in zapisal: »On je kakor nihče pred njim znal gledati v bodočnost in predvideti dogodke, ki so sledili. Vse to pa je lahko predvideval zaradi tega, ker je s polovico svoje velike duše živel v bodočnosti. Njegova železna, vendar gibka logika mu je prikazovala daljnje dogodke v bodočnosti, kakor da se že izpolnjujejo in da so docela realni. Spričo tega mi je jasna njegova neomajna doslednost v vsem njegovem delu; prav nič ga ni zmotilo, pa naj so bile na poti še tako velike ovire in zapletke.«

Lenin, ki je visoko cenil duha Maksima Gorkega, nova globoka spoznanja v območju kulture in umetnosti, je Gorkemu že takoj prva leta sovjetske oblasti poverjal številne važne naloge. Ko se je zdravje Maksima Gorkega močno poslabšalo, je Gorki po Leninovem prizadevanju odpotoval na zdravljenje v tujino. Vprav zaradi neprestane pažnje, ki je jo bolne-

mu umetniku posvečal Lenin, si je Maksim Gorki podaljšal življenje.

Leninova smrt je Maksima Gorkega globoko potrla in našla odmeva v njegovih spominih. Opisuječ Lenina je Gorki videl v pokojniku največjega voditelja, človeka in misleca, genija revolucije, graditelja novega sveta, graditelja socialistične kulture. V svojem poslednjem delu »Življenje Klime Samgina« nam riše Maksim Gorki zgodovinski trenutek, ki je Lenin po priходу na finski kolodvor v Petrogradu stopil na tank.

»To so bile poslednje vrste, ki jih je napisal Gorki, in to je bil njegov poslednji prispevek v spomin velikemu tovarišu in učitelju. Gorki je govoril, da še ni bilo človeka, ki bi kakor Lenin v resnici zaslužil nesmrten spomin.« (Gruzdev).

Tovarištvo Maksima Gorkega s Stalinom se je zlasti izkazalo v poslednji dobi pisateljevega življenja, ko je njegova ustvarjalnost razodevala najsvetlejši primer ustvarjalne sile Maksima Gorkega in ko je njegova tvornost našla opore in pobude od strani Lenina in Stalina.« (Gruzdev).

Ob štiridesetletnici knjižnega delovanja Maksima Gorkega ga je Stalin pozdravil z besedami: »Od srca vam čestitam in vam krepko stiskam roko, želim vam dolgo življenje in delo v veselje vsa ga delovnega ljudstva, in v strah vsem sovražnikom delavskega razreda.«

V Stalinu je Gorki videl »moža z velikim srcem in umom, moža, v katerem se je prerodila Leninova energija«, je zapisal: »Neodoljivo in silo naglo raste na svetu pomen Josipa Stalina, moža, ki sta mu lastna najgobja energija in pogum; oboje je podedoval po svojem velikem učitelju in tovarišu in zdaj že deset let nasleduje svojega prednika na najbolj odgovornem mestu voditelja Partije. Stalin je globlje kakor vsi drugi spoznal: Resnična in neomajna revolucionarna tvornost je lahko resnična in čisto proletarska premočrna energija, kakoršno je nakazal in podnetil nesmrtni Lenin.«

Gorki je naglašal, da je treba pisati o Stalinu, čeprav je še tako težavno narisati njegov lik. »Umetnik ne more kar tako reči: Jaz sem očaran in se zato ne upam lotiti portreta. Ne, umetnik mora seči po čopiču in slikati.«

V tragičnih dneh proti koncu junija 1936, ko je veliki pisatelj preživljal poslednje trenutke svojega življenja, ni opustil priložnosti, da ne bi izkazal spoštovanja velikemu Stalinovemu delu, načrtu stalinske ustave. Svojim najbližjim je rekel o tem: Glejte, tu se ne bomo bavili s praznim delom, kajti v naši državi bodo posled kamni prepevali.«

MAKSIM GORKI: DETINSTVO

(Odlomek)

Skoraj vsak dan, od poldne do večera, so se na dvorišču igrali trije fantiči, enako oblečeni v svoje jopiče in hlače, v enakih kapticah, okrogli očeh, sivih očih, tako podobni drug drugemu, da sem jih ločil samo po zrasti.

Opazoval sem jih skozi režo v lesi; oni me niso ugledali, čeprav sem to želel. Bilo mi je všeč, da se tako veselo, lepo in družno igrajo meni nepoznane igre, ugajale so mi njihove obleke in maina skrbnost drug za drugega, posebno opazljiva v vedenju starejših do malega brata, smešnega in čilega prtiljkavčka. Če je padel, sta se mu smejala, kot se smejemo zmerom, kadar kdo pade, toda nista se smejala škodoželjno. Takoj sta mu pomagala, da je vstal, in če si je umazal roke ali kolena, sta mu obrisala prste ali hlače z listom lapuha in z robcem, srednji fantiček pa je dobrodušno rekel:

»Glej no, motovileža!«

Nikoli se niso sprili med seboj, niso goljufali drug drugega, vsi trije so bili zelo spretni, močni in neutrudljivi.

Nekoč sem splezal na drevo in jim požvižgal; ustavili so se tam, kjer jih je dosegl žvižg, potem so se počasi zbrali, pogledali name in se začeli tiho posveto-

vati. Mislil sem, da me bodo nagnali s kamni, pa sem splezal na tla, nabral kamnov v žepe in pod pazduho in spet splezal na drevo. Toda oni so se igrali že daleč proč, v kotu dvorišča, in očitno pozabili name. To je bilo klavrno, toda nisem hotel prvi začeti boja; kmalu nato jih je nekdo poklical skozi okence:

»Otroci, takoj domov!«

Odšli so počasi in ubogljivo kot goske. Često sem čepel na drevesu ob lesi in čakal, da me bodo poklicali k igri, pa se niso zmenili zame. V mislih sem se že igral z njimi, včasih tako navdušeno, da sem vzkliknil in se na glas smejal. Tedaj so me vsi trije ogledovali in se o nečem tiho pogovarjali, jaz pa sem poklapano zlezel na tla.

Nekoč so se šli skrivalnico; srednji je moral iskati. Stopil je v kot za kaščo, si trdno zaslonil oči z roko, brata pa sta se tekla skrit. Starejši je urno in spretno zlezel v sanj, pod napuščem kaščo, mlajši pa je razburjeno begal okrog vodnjaka, nevedoč, kam bi.

»Ena, dve...« je klical starejši.

Malček je skočil na rob vodnjaka, se oprjel vrvi, vtaknil noge v prazno vedro — in vedro je zamolklo potrkovaje ob steno izginilo. (Nadalj, na 4. strani.)

GORKI in KNJIGE

Ko se je Gorki kot deček prebijal skozi življenje in si služil vsakdanji kruh s trdim delom, zdaj pri tem, zdaj pri onem gospodarju, je vzljubil knjige in če je le utegnil, jih je navdušeno prebiral. Ob obletnici njegovega rojstva pričujemo odlomek iz avtorjevega pripovedovanja o njegovi ljubezni do knjig («Pri ljudeh»).

Zalostno in smešno se je spominjati, koliko globokih ponižanj, žalitev in nemirnih trenutkov mi je prinesla nenadoma prebujena ljubezen do čitanja. Prirojevskine knjige so se mi zdele silno drage in v strahu, da bi jih stara gospodinja ne sezgala v peči, sem si prizadeval ne misliti na te knjige, pač pa sem jim izmatil drobne pestre knjižice v štacuni, kjer sem vsako jutro kupoval kruh k čajju.

Štacunar je bil zelo zoprn mož, debelih ustnic, poten, z belimi, velim obrazom, s skrofuloznimi brazgotinami in pegami, z belimi očmi in kratkimi okornimi prsti na nabreklih rokah. Njegova štacuna je bila kraj, kjer so se sestajali vsak večer fantiči in lahkomišne počestnice; tudi brat mojega gospodarja je zahajal skoraj vsak večer k njemu pit pivo in kvartat. Mene so često pošiljali klicat ga k večerji in večkrat sem videl v tesni sobici za pultom nekoliko prismuknjeno rdečelično štacunarjevo ženo, kako je sedela na kolnih Viktoruške ali katerega drugega fantička. To očitno štacunarja ni prav nič motilo; ljud tudi ni bil, ko so njegovo sestro, ki mu je pomagala v štacuni, krepko objemali cerkveni pevci, vojaki in vsi, kogar je to mikalo. Blaga je bilo v štacuni malo in gospodar je pojasnjeval to tako, da je šele začel trgovino, da še ni vse tako kakor bi moralo biti, čeprav je bil odprl štacuno že jeseni. Gostom in kupovalcem je razkazoval pohujšljive slike, in kdor je hotel je lahko prepisoval od njega nesramne stihle.

Prebiral sem puhle knjižice Evstigneje-

va in plačeval od vsake za branje kopejko; to je bilo drago, a knjižice mi niso nudile nobenega užitka. »Guak ali nemojna zvestoba«, »Francil Venecian«, »Bitka Rusov s Kabardinci ali prelepa mohamedanka, umirajoča na grobu svojega moža« in vsa literatura te vrste mi tudi ni ugajala; često je vzbujala v meni jezo in nejevoljo: zdelo se mi je, da se knjižica norčuje iz mene kakor iz tepca, ko pripoveduje v težkih besedah neverjetne zgodbe.

»Strelci«, »Jurij Miloslavski«, »Skrivnostni menih«, »Japanca, tatarski jahae« in podobne knjige so mi bile bolj všeč — od njih mi je nekaj ostalo, še bolj pa me je mikalo življenje svetnikov. — tu je bilo nekaj resnega, kar je človek verjel, kar me je včasih globoko vznemirjalo. Sam ne vem, zakaj so me spominjali vsi velikomučeniki na »Dobre stvarci«, velikomučenice na babuško, prečastiti pa na deda, kadar je bil dobre volje.

Bral sem v drvarnici, kamor sem hodil sekati drva, ali pa na podstrešju, kjer je bilo enako, hladno. Včasih, če me je knjiga zanimala ali če jo je bilo treba čimprej prebrati, sem ponoči vstal in prižgal svečo, toda stara gospodinja, ki je opazila, da se sveče ponoči krčijo, jih je jela meriti s trščico in mere je nekam spravljala. Če je zjutraj mankal na sveči vršček ali če sem našel trščico, pa je nisem porabil za podaljsek sveče, je nastal v kuhinji vik in krik in nekoč je Viktoruška ogorčeno zaklical s pogradov:

»Nehajte no že lajat, mamica! To mi že preseda! Seveda, porabil je sveče, ker prebira knjižice, pri štacunarju si jih izposoja, saj veml Kar poglejte, pri njem na podstrešju so...«

Starka je odhitela na podstrešje, našla neko knjižico in jo raztrgala na drobne koščke.

To me je seveda razjezilo, toda branje me je potem še bolj mikalo. Bilo mi je jasno, da če bi prišel v to hišo svetnik, bi ga začela moj gospodar in gospodinja učiti in predelovati po svojem kopitu; to bi delala od dolgega časa. Če bi nehalo obsojati ljudi, kričati in se jim rogati, bi se odvadila govoriti, onemela bi, sama sebe bi ne videla. Da bi človek čutil sebe, mora znati občevati z ljudmi. Moj gospodar in gospodinja pa nista znala občevati z ljudmi drugače, kakor učiteljsko, z obsojanjem, in če bi začel živeti človek prav tako, kakor ona dva — če bi enako mislil in čutil — bi ga vseeno obsojala tudi zato. Bila sta pač taka človeka.

MAKSIM GORKI **DETINSTVO**

(Nadaljevanje s 3. strani)

Otrdel sem, ko sem videl, kako naglo in neslišno se vrti dobro namazano kolo, toda v trenutku sem razumel, kaj se lahko zgodi, skočil k njim na dvorišče in zavpil:

»Padel je v vodnjak...«

Srednji fantič je skočil k robu in hkrati z menoj krčevito pograbil za vrv; ta ga je vrgla kvišku in mu posnela kožo, meil pa se je posrečilo, da sem vrv zadržal. V tem je priteklo starejši in mi pomagal vleči vedro. Rekel je:

»Prav počasi, prosim!...«

Malčka smo urno izvlekli; bil je prav preplašen, s prstov na desnici mu je kapljala kri, obraz je imel hudo onraskan, bil je do pasu moker in vijolično bleđ, drgetal je, imel oči na stežaj odprte, pa se vendarle smehljaj in zategnil:

»Ka — ako sem pa — ada — al...«

»Kaj si znorel ali kaj?« je rekel srednji brat, ga obtel in mu z robcem brisal kri z lic, starejši pa je čemerno povedal:

»Pojdimo, skriti tako ne moremo...«

»Ali boste tepeni?« sem vprašal.

Pokimal je, mi ponudil roko in rekel:

»Zelo urno si pritekeli!«
 Vesel pohvale, mi nisem utegnil seči v roke; v tem je že rekel srednjemu bratu:
 »Pojdimo, prehladil se bo! Rekli bomo, da je padel, vodnjaka pa ni treba omeniti!«
 »Da, res ni treba,« se oveselil malček drgetaje. »Padel sem v lužo, kajne!«
 Odšel so.
 Vse se je zgodilo tako naglo, da se je veja, s katere sem bil skočil na dvorišče, še zmirom zibala in otesala riмено listje.

Vse čitatelje našega lista opozarjamo, da pričnemo v prihodnji številki objavljati novi roman Prežihovega Voranca

POŽGANICA

v katerem nam pisatelj opisuje življenje in borbo koroškega ljudstva v Mežiški dolini v času plebiscita leta 1920.

Roman bo tembolj zanimiv, ko danes ponovno razpravljajo o vprašanju Slovenske Koroške, ko ponovno razpravljajo o bodoči usodi koroških Slovencev.

Uredništvo

to mi povejte, ki ste njegov apostelj!«

Trd in osoren je bil Jernejev pogled, kakor od kamna njegov obraz; vsa bridkost je izginila iz srea in vse zaupanje:

»Ali je pravica pri Bogu ali je ni?«

»Bogokletne so tvoje besede, Jernej!« se je zgrozil župnik in je stopil za korak nazaj, zakaj strah ga je bilo. »Če stopiš pred Boga, ne terjaj stoje, temveč poklekni in prosil in jokaj!«

Ne bom prosil in ne bom jokaj, moja pravica je božja pravica; kar je sam ustanovil, ne bo razdiral, kar je govoril, ne bo tajil! Dolžnik je moj; ne klečim — stojim pred njim in terjam!«

Še je bilo krvi v Jernejevem obrazu: prikazala se je nenadoma na čelu, na licih; in ustnice so se mu tresle.

»Razsodite! Tisto besedo recite, ki sem čakal nanjo toliko grenkih dni: ali je pravica ali je ni — ali je Bog ali ni Boga!«

Ob takih besedah je župnik vztrepetal, iztegnil je trepetajočo roko in je stopil nazaj do zida.

»Stran, nevernik!«

Še je čakal Jernej, gledal je s svetlo strmečimi očmi.

»Stran, bogokletnik!« je vzkliknil župnik.

Počasi se je okrenil Jernej in je šel; s trdimi koraki je šel, nič več upognjen, nič več bolan, v srcu ni bilo bridkosti in upanja nič več.

XVIII

Mračilo se je, s polja so se vračali kmetje in posli. Takrat se je prikazal petelin na Sitarjevi strehi, rdeč in tenak je švigal visoko proti nebu. Nato se je prikazal na skednju, na hlevu, na šupi, na obeh kozolcih; velik je bil plamen, segal je silen od zemlje do nebes. Goreče tre-

Na vse načine sem si pomagal z zviščami, da sem lahko bral, stara mi je večkrat knjige raztrgala in sezgala in nenadoma sem imel pri štacunarju strašanski dolg sedem in štirideset kopejk. Zahteval je denar in mi grozil, da bo začel odtrgovati od gospodarjevega denarja, kadar pridem kaj kupit v štacuno.

»Kaj bo tedaj?« me je dražil.

Bil je neznošno zoprn in ker je to očitno čutil, me je mučil z različnimi grožnjami in to mu je bilo v posebno naslodo: kadar me je zagledal na pragu svoje štacune, se mu je pegasti obraz kar razširil in sladko me je vprašal:

»No, ali si dolg prinesel?«

»Ne.«

Tega se je ustrašil in obraz se mu je zmračil.

»Kako da ne? Mar naj te tožim, a? Da ti bodo vse zarubili in te poslali v kolonijo?«

Denarja nisem mogel dobiti nikjer — mojo plačo so dajali dedu, bil sem v škripah in sam nisem vedel, kaj storiti. Štacunar pa mi je na mojo prošnjo, naj malo počaka s plačilom, pomolil mastno, ko palačinka nabreklo roko, rekoč:

»Poljubi mi roko pa bom počakal!«

Ko pa sem vzel s pulta utež in zamahnil proti njemu, se je umaknil in zakrjčal:

»No, no, nikar, saj se samo šalim!«

Vedel sem, da se ne šali, in zato sem sklenil ukrasti denar, da bi mu vrnil dolg. Zjutraj, ko sem snažil gospodarjevo obleko, je žvenketal v njegovih žepih drobšč in včasih so se trkljali kovanci po tleh. Nekoč se je zatrkljal kovaneč skozi štoranjo pod stopnicami v drvarnico; pozabil sem povedati to in spomnil sem se šele čez nekaj dni, ko sem našel dvoitačo med drvimi. Ko sem jo izročil gospodarju, mu je žena rekla:

»No, vidiš, Denar je treba prešteti, kadar ga puščaš v žepih.«

Toda gospodar mi je smeje rekel:

»Ne bo ga ukradel, saj vem!«

Zdaj, ko sem sklenil ukrasti denar, sem se spomnil teh besed in njegovega zaupljivega nasmeha in začutil sem, da mi bo težko ukrasti. Večkrat sem vzel iz žepa srebrn drobšč in ga preštel, ne da bi se mogel odločiti, da bi ga vzel. Tri dni sem se mučil s tem, iznenada pa se je uredilo vse kaj hitro in preprosto; gospodar me je nepričakovano vprašal:

»No, Peškovo, zakaj pa si postal tako žalosten, kaj si bolan, ka-li?«

Odkrito sem mu povedal, kaj me teži, in gospodarju se je zmračil obraz:

»No vidiš, kam privedejo človeka te knjižice!... Tako ali tako ti nakopljejo nesrečo na glavo...«

Dal mi je pol rublja in mi strogo svetoval:

»Le glej, da mi ne črhneš o tem kaj ženi ali materi — orala bi!«

Ivan Cankar **JERNEJ** in njegova **HLAPEC PRAVICA**

Pri tebi je pravica, ti si jo poslal, ti potrdil, ti skrbi zanjo, da se izpolni tvoja zapoved! K tebi samemu se zatekam, jaz, hlapec Jernej, sam na svetu, ob belem dnevu okraden, pravice oropan! Tvoja postava je v mojem srcu in tvoja obljuba, tvoje besedo sem slišal — daj, da ne mine moje zaupanje! Zdaj iztegni svojo roko, vsemogočni Bog, pravični sodnik!«

Tako se je Jernej pogovarjal z Bogom, dolgo v noč je molil; in ko je zasvetilo jutro, je vstal in se je napotil brez slovesa.

Hodil je dolgo, trikrat je počival; pred mrakom pa je došel na Betajново.

»Kaj je to Jernej?« so izpraševali, ki so ga videli.

»Razcapan in prašen, do pasu je upognjen, siv starec — kaj je to Jernej?« so se čudili in so gledali za njim.

Jernej pa se nikamor ni ozrl, nikogar ni pozdravil in nikogar ogovoril. Tudi tja se ni ozrl, kjer je stal beli njegov dom. Šel je naravnost k župniku.

Prijazen gospod je bil župnik, debel in rdeč, in smehljaj se je.

»O Jernej, o Jernej, kod si romal, da si tako star in slab?«

Jernej je stal pred durmi, vzravnal je upognjeni hrbet, izpod obrvi so se mu zasvetile oči.

»Nič ne bom sedel, nič ne bom počival, zakaj pozno je že in truden sem! — Po svetu sem romal, od birača do sodnika, od sodnika do cesarja. Pravice ni pod ne-

bom, zakopali so jo sto klaiter pod zemljo, težko skalo so zavalili nanjo. Jaz pa je ne iščem več na zemlji, birači in sodniki so zatajili Boga, izdali njegovo besedo in zapoved. Pri Bogu iščem pravice, pri njem samem, ki je sodnik nad vsemi sodniki! Odprite pismo, ki ste njegov služabnik, razložite njegovo besedo, razsodite mojo pravdo po njegovi pravici!«

Župnik je stopil k Jerneju, prijel ga je za roko, zakaj usmiljen je bil.

»Ne tako, Jernej! Veliko hudega so ti storili, nekrščansko so ravnali s teboj — ampak odpusti jim, kakor je Bog odpustil tistim, ki so ga preganjali!«

Jernej je izpustil župnikovo roko, gledal mu je srepe v obraz, z bolno svetlimi očmi, in je govoril s trdim glasom kakor nikoli poprej.

»Ne govorim o usmiljenju, o odpuščanju nič — o pravici govorim! Razsodite po božji besedi, po naukih njegovih in zapovedih! Zlužabnik božji ste, iz vaših ust bo govoril; z vašim jezikom! Ali je Bog na moji strani ali je na strani biračev in krivičnih sodnikov — to rozsodite! Truden sem, rad bi že stopil v svojo hišo, rad bi legel na svojo posteljo!«

»Hude in krive so tvoje misli, Jernej!«

»Razsodite!«

»Ukloni se, Jernej, tudi krivici se ukloni; Bog bo sodil!«

»Neskončno je pravičen — kje je njegova pravičnost? Ali je dom moj po njegovi pravici ali čigav je? To naj rozsodi,

ske so padale v kolobarju na zoreče polje, kakor da bi jih metala človeška roka. Tako je prižgal Jernej svojo strašno baklo.

Ljudje so stali in so trepetali — kdo bi gasil ta ogenj sodomski, ki ga je gnaj veter kakor goreč oblak preko doline, nosil ga proti brezvezdnemu nebu kakor velikansko ptico z ognjenimi peruti? Odkriti so stali tam, vsi bleđi, v greh strmeči, trepetajoči, in splašena srca so stokala jecljajoče molitve.

Pa se je prikazal med njimi dolgi Jernej, z opečnimi rokami in osmojenimi lasmi. In se je zasmel veselo.

»Po pipo sem šel, ljubi moji! Nisem hotel, da bi zgorela tudi moja pipa, ki sem jo pozabil doma, ko sem šel na pot. Kaj ne gori prijazno moj dom, kaj ni lep moj ogenj? Kdor ima pipo, naj si jo prižge; dovolj je kuriva!«

Vtaknil je pipo v usta, roke je uprl v boke in je gledal v ogenj.

»Jernej je zapalil!«

In komaj so vzkliknili, se mu je stemnilo pred očmi, opotekel se je in se zgrudil na tla.

»Bijte!«

Z gorečimi treskami so bili po niem, z okovanimi petami so stopali nanj, vsi oparjeni in osmojeni.

»V ogenj z njim!«

Prijeli so ga, nesli so ga, krvavega, ožganega, kakor je bil, zamahnili so trikrat z njim in visoko so prasnile iskre iz plamena; ko so stopili Jernejevi pogrebci iz ognja, so bili črni v roke in v obraz.

Tako se je zgodilo na Betajnovi. Bog se usmili Jerneja in njegovih sodnikov in vseh gresnih ljudi!

Konec.

Po naši zemlji

Zrtvam fašizma morajo znižati davke

Pokrajinski odbor Kmečke zveze za Slovensko Koroško je deželni finančni direktorju predložil zahtevo, da mora kmete, ki so bili po fašizmu gospodarsko oškodovani, in male kmete, katerih enotna vrednost posestva je bila ocenjena pod 6.000 šilingov, oprostiti prispevka za obnovo med vojno poškodovanih kmetijskih posestev (Wiederaufbauebeitrag).

Kakor znano, je finančna deželna direktorja na zahtevo Kmečke zveze za Slovensko Koroško popustila plačevanje obnovenega prispevka za leti 1946 in 1947 vsem kmetom, ki so bili izseljeni, ter onim ki so bili sami ali eden izmed družinskih članov v dobi fašizma od gestape zaprti ali v KZ, kakor tudi onim, ki so se kot partizani borili proti fašizmu. Za leto 1948 in naprej je deželna finančna direktorja iz razumljivih razlogov preklicala svoj popust, kajti nacistični množični pohodi proti koroškim Slovencem in zrtvam fašizma so se vidno povečali.

V tem času pa so bili ravno delovni ljudje, v prvi vrsti slovenske žrtve fašizma, oropani 2/3 vseh prilivankov in odškodnine, v kolikor so jo sploh sprejeli. Slabi gospodarski položaj teh slojev našega kmečkega prebivalstva se je zaradi

poglobitve gospodarske krize še poslabšal.

Zato je izterjatev obnovnega prispevka za leto 1948, ki je bila razpisana, med zrtvami fašizma zbudila val ogorčenja. Prizadeti pošiljajo proteste finančnim uradom in Kmečki zvezi za Slovensko Koroško, v katerih odločno protestirajo proti

izterjatvi obnovnega prispevka.

Od deželne finančne direktorje je odvisno, ali bo zdaj popustila zahtevam ljudstva, če ne, bo zgodovina zabeležila nov dokaz gospodarskega uporažanja zrtv fašizma in slovenskih kmetov v Avstriji, kakor tudi nov dokaz njene laži — demokracije.

Borovlje

V četrtek, dne 10. marca 1949 smo se zbrale odborice borovljanskega okraja Antifašistične fronte žena k sestanku. Na sestanku smo ugotovile uspehe dosedanjega dela in začrtale naloge, ki jih hočemo v bodoče izvesti. Prav prijetno smo hle presenečene in nas je zelo razveselilo, ko nas je obiskala pri tej priložnosti jugoslovanska delegacija, zastopnice Antifašistične fronte žena Slovenije. Kar toplo nam je bilo pri srcu, ko smo imele v naši sredi naše sestre, tovarišice soborke iz svobodne domovine. Razvil se je med nami živahen razgovor, diskusija o mnogih aktualnih vprašanjih. Na globoko so nam razložile naše tovarišice, zakaj je naša organizacija še in še potrebna in kakšne naloge ima danes ter v bližnji in daljnji bodočnosti, delo za trajen in pravičen mir, za narodno in socialno svobodo. Povedale so nam mnogo zanimivega iz nove Jugoslavije, kar postavlja na laž vse klevete, ki jih med našim ljudstvom širijo reakcionarni nasprotniki.

Hodišče

Dne 19. marca 1949 smo imeli v Hodišah dobro obiskano prosvetno prireditev. Radiški igralci in igralke so gostovali pri nas in prav dobro igrali. Vmes so bili pevski vložki radiških in domačih pevcev in domačega tamburaškega zbora, ki je zaigral venček narodnih in partizanskih pesmi. Lepa slovenska prireditev je napravila na vse dober vtis. Hodiški igralci pripravljajo za 40. letnico prosvetnega društva Cankarjevo igro »Kralj na Betajnovi«. — Poročamo tudi, da smo 12. marca t. l. pokopali vsem dobro znano štiviljo Marijo Pavlič, ki je v dolgotrajni bolezni veliko trpela.

Zamanje

Tudi iz Zamanj se hočemo oglasiti, da ne bo kdo mislil, da pri nas spimo. Za danes poročamo, da smo pri nas končno napejali elektriko. Ze se je posvetilo, toda v naših žepih, ker se je delo po krivdi nekaterih zavleklo do časa, ko spet nastala denarna kriza. Hoteli smo se že leta 1940 lotiti dela, pa je neki hitlerjanec

Na Planico

Vsem, ki so se prijavili za izlet na Planico sporočamo, da se zberemo v soboto, dne 26. marca t. l. ob 10. uri zvečer v gostilni Gabriel v Lešah pri št. Jakobu v Rožu.

Ker imamo za vse udeležence izleta skupen potni list, bomo morali vse tiste, ki se ob določenem času ne bodo javili na omenjenem mestu, črtati iz seznama.

Neobhodno je potrebno, da vzamete svoje osebne dokumente (izkaznico s sliko) s seboj.

Zveza mladine za Slovensko Koroško

nimal, kako se Urška uči. Nadeučitelj jo je pohvalil, nato pa pristavil, da se čudi, kako more pustiti otroka pri takih »Nacional Slovenen«. In ko je pozneje oče prišel po svojo hčerko, da jo odvede domov, mu je nadeučitelj spet rekel, da je že skrajni čas, da jo spravi s te slovenske hiše. Brez dvoma se je bal, da se ne bi odtušila nemškemu narodu. Ko pa opnemčujejo in odtušajo slovensko mladino v velikem, je tako ravnanje v oči takih vzgojiteljev popolnoma v redu.

Tudi bivši nacist Ogris Anton, ki je kriv, da so naše ljudi izseljevali, ker so podpirali partizane, in je sedel po vojni samo nekaj mesecev, se je izjavil, da je prav, da že enkrat gre iz te hiše, se bo vsaj nemško naučila čeprav je oba jezika dobro obvladala.

Iz tega primera vidimo, da nestrpnost narodnega sovražstva ne pozna nobenih mej. Še živi v sosednem narodu nacistični šovinistični duh, ki je povzročil vsemu svetu, posebno pa koroškim Slovencem, toliko gorja.

SPZ naznanja

Ljudske univerze:

V soboto 2. aprila 1949 ob 14. uri bo v št. Vidu v Poduni, predavanje: Kako si ohranimo zdravje.

Zaključna prireditev gospodinsko-kuharskega tečaja na Blatu

Zaključna prireditev gospodinsko-kuharskega tečaja na Blatu bo v nedeljo, dne 27. marca 1949, v Pliberku.

Dnevni red bo sledeči:

V gostilni pri Brezniku, v prvem nadstropju, bo od 8. do 20. ure razstava kuharskih in šiviljskih izdelkov.

Popoldne ob 14.30 uri bo v telovadnici glavne šole kulturni del in sicer dve igri, prizori, recitacije, petje domačega pevskega zbora in sodelovanje šiviljskih tamburašev.

Vabimo k številni udeležbi od blizu in daleč!

Kmečka zveza za Slovensko Koroško naznanja:

Javna zborovanja:

V nedeljo, dne 27. marca 1949, ob 11.30 uri, občni zbor pri nadmarju na Radšah.

Bistrica v Rožu

Zelo je gospod deželni glavar Wedenig na svojem zborovanju dne 10. marca 1949 v kinodvorani »navdušil« svoje pristaje v svojem poročilu o londonski konferenci. Ves popoldne je avto z zvočnikom vabil ljudi na zborovanje. Wedenig je pogreval stare fraze o večnih mejah na Karavankah, ni pa povedal, da Hitlerjevi zatiralci niso imeli nobenih pomislekov, ko so priključili vso Gorenjsko h Koroški. Ko je omenjal upravičene zahteve slovenskega naroda po svojih narodnih pravicah, so nekateri navzoči narodni odpadniki, sadovi germanizacije, pljuvali. Nas ne razburja, ako pljuva Peter ali Pavel, ali tudi Lojz, ker takih bajk smo že vajeni in vemo, da pljuvajo v svojo lastno skledo, odpadli sinovi slovenskih mater. Takih izbruhov onemogle jeze nas ne oplašijo in mi gremo preko vseh ovir lepši bodočnosti nasproti.

OGLAS

Iščem hlapca oziroma oskrbnika, ki je lahko tudi oženjen in brez oprave. Nastop službe takoj, plača po dogovoru. Naslov: Jurij Dragašnik, mlinar in posestnik, Vinče pri Vrbi (Weinzlerl, Post Velden).

FRANCE SLOKAN

POVEST O BELEM KRUHU

To je treba našim ljudem povedati večkrat, zato zdaj ponavljam. Ponovi jim še ti! Ljudje so včasih neverjetno pozabljivi. Nekateri so že celo pozabili, kako je bilo pri nas med okupacijo. Ne spomnijo se niti, da jih je okupator podil z lastnih domov jim požgal hiše, moril otroke, sežigal žive njihove brate, sestre in starše... Spet drugi so pozabili, da so bili v predvojni Jugoslaviji hlapci, ki niso prav nič bolje kakor sužnji v starih časih. Morda je tudi kdo med nami, ki še zdaj ne ve, da ni bilo v prejšnji Jugoslaviji nič našega: rudniki so bili last tujih kapitalistov; delnice elektrarn in tovarn so bile prav tako v rokah tujcev; mnoga najlepša posestva so imeli tuji grofi, bankirji in samostani; gozdove smo izsekavali za tujce; živino in žito smo dajali na pol zastoj; — tujcem. Potem je izbruhnila vojna; k nam so prišli tuji, kakor da so že od njega dni gospodarji naše zemlje. Našim ljudem pogosto niso dovolili niti umreti doma — poslali so jih v pekli nemških taborišč.

Zato torej vsega več! Zato tudi pameti več! Da bo več kruha in svobode! Da bomo ljudje!

Povejva jim, da je to zapisano v zakonu o naši petletki; zapisano je s številskimi. Da pa bodo številke postale premag, železo, elektrika, domovi, kruh in svoboda, mora vsakdo izmed nas tudi nekaj storiti. Ne le nekaj: storiti mora vse, kar more.

2. Nisem računar

Motiš se, tudi ti si računar. Ali morda ne znaš prešteti svoje mezde? Ali sploh nikdar ne šteješ in ne odšteješ denarja? Ali ne kupuješ kruha? Tudi to je računanje: kdor šteje že računa. Vsakdo mora računati, če hoče živeti.

To pomeni, da mora vsak tudi gospodariti. Kako znaš obrniti dinarje, ki jih zaslužiš — to je skrivnost tvojega gospodarstva. Vsakdo, ki se preživlja sam, hočeš nočeš računa in gospodari. Če je slab računar — tem slabše zanj.

Vsakdo si pa tudi želi, da bi bili nje-

govni računi čim prijetnejši: da bi bili dohodki čim večji, stroški pa čim manjši. Nekateri mislijo, da tega pač ne moreš spreminiti sam: razmerje med stroški in dohodki določajo neke sile, ki jih ne pozna. Ljudje včasih govorijo: odpravijo naj draginjo, pa bo vse dobro! To govorijo tako, kakor da je draginja mogoče odpraviti z enim samim zakonskim predpisom. Seveda ne pomislijo, da tudi oni sodelujejo pri določanju razmerja med cenami in plačami.

Praviš, da nisi računar. Ali misliš, da bi nama škodovalo, če bi takole »računala«: kaj določa cene? Od česar so odvisne? In plače? Zakaj niso višje? Ali ne morem res storiti nič tam, da bi se razmere zboljšale?

Tako bi morali začeti vsi računati. Zlasti bi naj tako računali vsi tisti, ki jemljejo v roke zakon o petletki; vsi tisti, ki morajo ta zakon študirati praktično, ne pa tako, kakor se otroci učijo katekizem. Brez te naše velike računice zdaj ne bo mogoče računati. Praviš, da je v nji izračunano. Kaj pa še računamo? Res nama ni treba dodajati še kakšnih posebnih računov. Ne bova tudi spreminjala ali — popravljala — velikega računa v petletnem planu. Toda morava se vprašati, kaj je treba storiti, da račun ne bo ostal le račun, ampak da se bodo te številke spremenile v izdelke in priidke.

Takšna bo torej naša prihodnost, tako

smo si jo zamislili: Vse to je treba storiti najpozneje v petih letih, kar vseh ta veliki račun. To je res čudovita knjiga; v nobeni drugi bi ne mogla biti zajeta bolj resnična naša prihodnost, kakor v nji. Če bi hotel kdo napisati roman o naši prihodnosti, bi ga ne mogel brez te računice — vsaj takšnega ne, ki bi bil vsaj malo verjeten. Toda v zakonu o petletki je zajeta tudi naša sedanost in prikazana preteklost.

Poglavitno pa je, da je s tem računom uravnano vse naše življenje kakor reka, ki teče v ravni, uravnani strugi. Stara struga se je vila kakor da reka sploh ni vedela, kam naj teče. Delila se je na neštete rokave, se ustavljala ob tolmunih in zalivih, se zaletavala ob čeri ter padala čez pragove. Zdaj pa teče enakomerno, čista; nič je ne zadržuje. Hiti naravnost kamor je namenjena.

Tako je tudi z našim življenjem. Doslej nismo vsi niti vedeli ali ima življenje sploh kakšen smisel. Nismo živeli, ampak životarili. Nismo vedeli, čemu bi se naj trudili in za koga naj delamo. Nič nismo mogli popraviti; kar je bilo slabo. Krivica se nam je zdela večna tor premagljiva. Beda je bila »naravni zakon«. Nekateri so celo verjeli, da pač morajo biti revni ljudje na svetu, češ vsi ne morejo biti bogati.

(Dalje.)

